BETWEEN LEXICAL TERMINOLOGY AND DISCOURSIVE TERMINOLOGY. THE LANGUAGE OF ARCHITECTURE

Bianca GEMAN, Assistant, PhD Candidate, The Technical Constructions University of Bucharest

Abstract: This study shows that a complex linguistic analysis, in the correlation of paradigmatic and syntagmatic data, faced with specialized information leads to an objective and complex description of the architecture terminology. The strict extra-linguistic determination entails a more rigorous use of the terms of architecture, with definitions and inter-conceptual relations present at the level of the terminological density. These definitions and inter-conceptual relations are quite numerous in texts of wider circulation. The specialized features of the analyzed texts enhance their importance for the specialized language of architecture, precisely because they reflect the dynamic semantics for appropriate terms.

Keywords: architecture, language, terminology, contexts, variation.

În ultimii ani, preocuparea pentru studiul terminologiilor ştiinţifice din punct de vedere lingvistic, a cunoscut o dezvoltare complexă, datorată identificării particularităţilor şi analizei relaţiilor în limbajele de specialitate cu mijloace lingvistice (comune cu cele aplicate în lexicul comun). Acest interes are ca scop, tendinţa actuală de deschidere a codurilor ştiinţifice în condiţiile societăţilor moderne. În acest context, terminologia din *arhitectură*, dobândeşte o importanţă deosebită pentru că este un domeniu ştiinţific şi o disciplină cu un impact social larg.

Arhitectura este „ştiinţa şi arta de a proiecta şi de a executa clădiri, complexe de clădiri şi ansambluri, pentru satisfacerea nevoilor de trai, materiale, sociale, culturale şi artistice ale oamenilor. Arhitectura nu trebuie considerată exclusiv ca o ramură a artei sau a ştiinţei construcţiilor; ea realizează împletirea acestor două sectoare, creând opere folositoare, trainice şi frumoase”(Ţiţeica 1967: 65).

Paradigma propusă pentru analiză, este cea a *clădirilor religioase*. Termenii acestei paradigme, BISERICĂ, CATEDRALĂ, DOM, SCHIT, prezintă interes întrucât au o circulaţie largă, nu numai în comunicarea specializată, ci şi în cea obişnuită. Se pune astfel problema relaţiei dintre *termen* şi *cuvânt* şi a păstrării *nucleului „dur”* al sensului specializat în diversele texte şi contexte analizate. Se procedează astfel la o analiză complexă, *paradigmatică* şi *sintagmatică* (Bidu-Vrănceanu 2007: 26-27), ce vizează precizia exprimării sensului specializat, prin care să se pună în valoare în ce măsură termenii din *arhitectură*, satisfac condiţiile terminologice de univocitate, precizie şi monoreferenţialitate şi se constituie într-o *ierarhie conceptuală* (Cabré 2000:10, Bidu-Vrănceanu 2007: 32), având în vedere că extinderile textuale şi contextuale pot antrena diferite modificări semantice, mergând spre determinări sau chiar sensuri noi.

Metoda de cercetare utilizată este, în primul rând, analiza sensului specializat existent în definiţii lexicografice şi terminografice. Prin urmare, se impune raportarea permanentă la dicţionarele de uz general (cum ar fi DEX 1998 sau DEXI 2007), dar şi la cele de specialitate

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

(*Dicţionarul de artă* 1995). Prin compararea directă a celor două tipuri de definiţii, se vor identifica elementele componente relevante pentru vorbitorii obişnuiţi sau, dimpotrivă, pentru specialişti.

Demn de menţionat este faptul că, prin apariţia termenilor propuşi spre analiză, în comunicarea obişnuită, Dicţionarul explicativ al limbii române (1998) omite tratarea minuţioasă a sensului specializat, nefiind prezente elemente majore precum marca diastratică, definiţia riguroasă ori contextele diagnostice. Mărcile de uzaj (*arhit.*) sau (*bis.*), nu însoţesc definiţiile termenilor din paradigma lexico-semantică formată în jurul arhilexemului CONSTRUCŢIE RELIGIOASĂ.

Mărcile stilistice (diastratice) sunt informaţii date între paranteze înaintea definiţiei lexicografice şi reprezintă judecăţi de valoare explicite ale lexicografului în raport cu normele şi condiţiile socio-culturale de utilizare a unor cuvinte şi sensuri.

În DEXI 2007, definiţia termenului DOM conţine marca diastratică (*arhit.*) care indică domeniul de apartenenţă al acestui termen. Termenul SCHIT este însoţit de marca diastratică (*bis.*) pentru *bisericesc*, în cazul paradigmei noastre indicând un subdomeniu sau o ramură a arhitecturii, şi anume arhitectura bisericească.

În cazul lexicului specializat, mărcile diastratice sunt foarte importante pentru vorbitorul obişnuit pentru că indică preliminar atât situaţiile extralingvistice, cât şi cele lingvistice de comunicare corectă, fiind informaţii contextuale (sintagmatice) complexe, ele privesc fie terminologia ştiinţifică căreia îi aparţine termenul, fie numai un domeniu special de referinţă (Bidu-Vrănceanu: 2000).

„Lectura” comparată a definiţiilor lexicografice ale cuvintelor BISERICĂ, CATEDRALĂ, DOM, impune o corectare a genului proxim. Astfel, pentru CATEDRALĂ genul proxim este *biserică*, iar pentru DOM este *catedrală*; definiţia lexicografică a cuvântului BISERICĂ este „clădire destinată celebrării unui cult creştin”, ceea ce înseamnă că genul proxim este formulat extrem de general (clădire). Dacă avem în vedere că în definiţia cuvântului CATEDRALĂ apare şi o diferenţă specifică faţă de BISERICĂ, adică „mare” (CATEDRALĂ fiind „o biserică mare”) şi dacă DOM este definit prin *catedrală* (şi nu prin *biserică*) rezultă că DOMUL este mai mare sau mai important decât CATEDRALA. Lipsa de unitate a genului proxim al cuvintelor din aceeaşi clasă are, deci, implicaţii şi asupra diferenţelor specifice dintre ele, diferenţe greu de sesizat de către un vorbitor obişnuit, mai ales dacă se limitează la lectura izolată a definiţiei lexicografice a unuia dintre cuvinte. Trebuie să avem în vedere că pentru DOM şi CATEDRALĂ competenţa multor vorbitori poate fi imperfectă (Bidu-Vrănceanu 1993: 37).

Aşadar, reorganizarea definiţiilor lexicografice în ce priveşte diferenţele specifice ale cuvintelor BISERICĂ, CATEDRALĂ, DOM este condiţionată, în primul rând, de lectura comparată care trebuie să ducă la selectarea unor date relevante incluse prea discret în genul proxim. În al doilea rând, pentru precizarea diferenţelor specifice apare necesitatea înlăturării datelor nerelevante şi, mai ales, obligaţia unei formulări mai economice a lor. Partea din definiţia lexicografică a cuvintelor CATEDRALĂ şi DOM formulată „în unele oraşe italiene, germane etc.” este ambiguă admiţând mai multe interpretări (privind tipul de religie, stilul arhitectonic etc.)

Se poate deduce o diferenţiere probabilă sub aspectul semului variabil /*mărime*/ cu valorile /*mare*/ şi /*mic*/ pentru că anumiţi termeni sunt caracterizaţi explicit din acest punct de

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

vedere, precum termenii CATEDRALĂ („biserică (mare) în care serviciul religios este oficiat, de obicei, de un (arhi)episcop"), DOM („catedrală impunătoare, de obicei biserică principală a unui oraş") şi SCHIT („mănăstire mică"). Diferenţierea termenilor în clase urmăreşte trăsături definitorii abstracte, „mărimea" sau „poziţia într-o ierarhie". Ordonarea diferenţelor specifice din definiţiile lexicografice depinde mai puţin de părţile de vorbire reprezentate, cât de sensurile concrete analizate.

Definiţia terminografică din *Dicţionarul de artă* a hiperonimului BISERICĂ, prezintă următoarele sintagme hiponimice: BISERICĂ HALĂ, ~SALĂ, ~DE PLAN CENTRAL, ~TIP CRUCE GREACĂ, ~DE PLAN TRICONC, ~ATHONITĂ. Aceste sintagme hiponimice au un caracter fixat la nivel terminologic prin dicţionare şi alte lucrări de specialitate. BISERICA HALĂ reprezintă „un tip de biserică în care navele centrale au aceeaşi înălţime cu cea centrală, care este asfel luminată numai indirect, toate trei fiind adăpostite sub acelaşi acoperiş".

De asemenea, *Dicţionarul de artă* înregistrează din punct de vedere funcţional, alte hiponime, exprimate prin următoarele sintagme: BISERICI ABAŢIALE sau ~DE MĂNĂSTIRE; ~COLEGIALE; ~PAROHIALE; ~DE PELERINAJ; ~COMEMORATIVĂ; ~VOTIVĂ, fiecare cu definiţii specializate. BISERICILE DE PELERINAJ sunt „situate fie pe marile drumuri de pelerinaj ale Evului Mediu (de ex. spre Compostella, spre Palestina) sau în locurile de pelerinaj din diferite puncte ale Europei, Asiei Mici sau Orientului Apropiat".

Variaţia discursivă, bază a *terminologiei textuale* a impus mai multe distincţii cu caracter general (Desmet 2006: 236), dintre care unele ni se par importante pentru analiza noastră. Se disting *nivelul ştiinţific specializat* (texte şi cursuri universitare), nivelul considerat intermediar, reprezentat de textele din *revistele de specialitate* elaborate de specialişti pentru un public de iniţiaţi (Desmet 2006: 237) (discurs considerat semi – vulgarizat) şi discursul de *vulgarizare ştiinţifică* reprezentat de sectoarele specializate din presa generală (id.).

Dintr-o perspectivă mai generală, alţi autori (Mejri 2006: 704-705) disting discursul academic, pe de o parte, al *practicienilor* şi *discursul general* pe de altă parte. Criteriul care stă la baza acestei distincţii relevă importanţa *lingvisticii* în studiul terminologic, luând în consideraţie *consistenţa* sau *densitatea terminologică* a textului (prezentă în grade diferite), opusă *absenţei acesteia* prin disoluţia termenilor în text având ca rezultat un *discurs „fără contrapondere terminologică"* (id.). Se consideră că discursul *e cu atât mai specializat* cu cât consistenţa conceptuală (*terminologică*) e mai mare şi invers. Coerenţa conceptual – semantică este dată de prezenţa altor termeni specializaţi din aceeaşi sferă, indispensabili interpretării. (Mejri 2006: 700). Se delimitează astfel un *discurs specializat* de unul *semispecializat* şi *eterogen* (id.: 704).

Utilitatea acestor criterii de interpretare a termenilor va fi dovedită şi de analiza pe care o vom întreprinde şi va demonstra existenţa importanţei *variaţiei discursive* în *terminologia arhitecturii*.

În cadrul *terminologiei textuale* o problemă importantă este cea a alcătuirii *corpusului* (de texte), ca bază a analizei. Din acest punct de vedere *corpusul* constituie un obiectiv central în numeroase analize terminologice actuale (v. Volumul *Mots, termes et contextes*) şi se reţin câteva idei importante:

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

- Corpusul trebuie sa fie *omogen şi reprezentativ* pentru un anumit domeniu, iar termenii să fie selectaţi după criterii bine definite (Desmet 2006: 240).

- Se distinge maniera de *investigare automată a corpusului* (preferată de multe studii actuale) de cea *manuală sau intelectuală* (Haidi Widad 2006: 160), analiza întreprinsă de noi bazându-se pe cea de-a doua.

- Condiţionat de mijloacele investigării, *corpusul* poate fi *finit* sau, de cele mai multe ori, *nelimitat* sau *deschis*, în ultimul caz având importanţă *reprezentativitatea* (Mejri 2006: 704). Respectând condiţiile de a alcătui *corpusul* printr-o regrupare structurată de texte (Rijo Lina 2006: 510) se consideră că un *corpus deschis* (id.) poate favoriza identificarea *stabilizării termenului* şi diversele tipuri de variaţie terminologică (ibid), (v. şi M. Contente 2006: 455).

- În cazul indexării *manuale sau intelectuale* (utilizate şi de noi), investigarea are în vedere anumite *cuvinte - cheie* (Berteles 2006: 371, Haidi Widad 2006: 160). Cuvintele – cheie sunt reprezentative pentru anumite „familii conceptuale" sau pentru o „rudenie conceptuală" (Haidi Widad 2006: 165). Alegerea cuvintelor – cheie se bazează nu numai pe criteriul conceptual – semantic, ci şi pe frecvenţă, apreciată *general sau statistic* (Berteles 2006: 373–374). Identificarea cuvintelor – cheie se poate face astfel având în vedere *actualizarea în texte şi contexte* a unor termeni prototipici (Lerat 2006 : 89), iar importanţa acestui studiu este relevantă în investigarea unor texte din mass-media (de exemplu din "*Le Monde*", ianuarie – septembrie 1998, v. Berteles 2006: 373).

Cercetarea bazată pe cuvinte - cheie s-a dovedit relevantă în analiza *termenilor din domeniul arhitecturii* întreprinsă de noi. O consecinţă a importanţei cuvintelor – cheie este gradul lor de *monosemie* sau de *polisemie*, important pentru specificitatea terminologică (Berteles 2006: 372–379). Se afirmă (id.) că pentru cuvintele – cheie cele mai specifice există condiţia de a fi mai polisemice.

Investigarea terminologică pe baza cuvintelor – cheie este ilustrativă pentru reflectarea obiectivă a relaţiei complexe şi dinamice dintre *extralingvistic* (în sensul cel mai global) şi *lingvistic* (Costa 2006: 79–80). Este, de aceea, un aspect foarte important în analiza termenilor pe care o vom întreprinde, mai ales în relaţia dintre *textele ştiinţifice* şi în presa de specialitate (v. Referinţe bibliografice, Surse).

Analiza sintagmatică, bazată pe studiul *contextelor*, condiţionat de integrarea lor în anumite *tipuri de texte* poate să reflecte legătura dintre sistemul lingvistic şi cel conceptual (Contente 2006: 457). Studiile actuale de terminologie (v. volumul *Mots, termes et contexts* 2006) pun în evidenţă *tipologii* noi, mai rafinate ale *contextelor*, sintetizate de unele definiţii. Se reţine în acest sens definiţia aplicabilă direct în studiul nostru: „totalitatea elementelor *cognitive, situaţionale* sau *intertextuale* (subl. n.) capabile să intervină în *procesul de construire a sensului*" (Mosbah 2006: 652). Această definiţie pune în evidenţă atât importanţa *relaţiei extralingvistic/lingvistic*, evidentă în *terminologia arhitecturii*, cât şi necesitatea îmbinării studiului paradigmatic cu cel sintagmatic în analiza lingvistică a termenilor.

O altă interpretare generală a contextului care condiţionează *analiza variaţiei terminologice* priveşte precizări privind contextele extralingvistice. O importanţă preliminară o au *situaţiile de comunicare* condiţionate de *grupurile socio-profesionale*, care determină *variaţii situaţionale* şi de *uzaj* şi care se pot reprezenta adeseori prin *situaţii de comunicare mixte* (Bertaccini şi Mateucci 2006: 325 – 326).

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

Alte tipologii ale contextelor au aplicări importante în studiul terminologic. Se delimitează în general contextele extralingvistice (în sensul cel mai global) de cele lingvistice (care sunt o constantă) (Costa 2006: 79–80), toate tipurile de contexte având „o funcţie mediatoare între individ şi comunicarea specializată" (id.: 82).

În funcţie de alte tipuri de contexte specializate se determină *variaţii contextuale* ale termenilor (Desmet 2006: 241), condiţionate atât paradigmatic, cât şi sintagmatic ducând la *variaţii conceptuale şi denominative* (id.).

În raport cu studiul contextual al termenilor se arată „importanţa vectorilor cunoştinţelor de specialitate" (Desmet 2006: 242), cu consecinţe asupra *variaţiei terminologice* constatate în „întrebuinţări specializate şi întrebuinţări mai puţin specializate" (id. 244). Aceste variaţii sunt corelate cu cele *textuale şi discursive* şi pot fi foarte importante în analiza unor *termeni* precum BISERICĂ.

În cele ce urmează vom urmări *variaţia* în *terminologia arhitecturii*, cu distincţii între *textele ştiinţifice* şi cele din *presă* reflectate în mai multe tipuri de variaţii.

Textul ştiinţific pe care îl vom analiza, a fost excerptat dintr-un curs universitar de Istoria arhitecturii din România (Brătuleanu, 2002) şi reprezintă un subcapitol destinat arhitecturii catedralelor oraşelor medievale din Transilvania. Este un text destinat viitorilor specialişti (studenţi la Facultatea de Arhitectură), redactat de specialişti ai domeniului. Fiind un curs universitar, îşi propune definirea şi descrierea cât mai clară a termenilor şi a conceptelor din domeniul arhitecturii. În acest text este prezentată varietatea de stiluri, caracteristice arhitecturii religioase din Transilvania, diversitatea formelor arhitecturale determinată de existenţa a două culte: - cel catolic şi cel ortodox. Conectarea arhitecturii bisericilor catolice la formele Romanicului şi Goticului din Europa centrală, transformările pe care bisericile ridicate în aceste stiluri le suferă, sunt redate prin termeni specializaţi: BISERICĂ ROMANICĂ, COR GOTIC, „HALLENKIRCHE", BOLŢI, CONTRAFORŢI, ARCE BUTANTE: „În privinţa oraşelor, ele sunt în mare parte aşezări rurale de colonizare care au căpătat un caracter urban datorită practicării intensive a meşteşugurilor şi comerţului. Dezvoltarea lor este relativ rapidă şi coincide ca perioadă cu epoca în care, în Europa centrală, Goticul ajunsese la maturitate. Aceasta a condus în unele cazuri la transformarea sau completarea unor biserici romanice orăşeneşti mai vechi (**biserica evanghelică din Sebeş** – sec. XIII-XIV-, construită în stil romanic, i se înlocuieşte vechiul cor cu unul nou, gotic; **catedrala Sf. Mihail din Alba Iulia** – sec. XIII-XVII-, „cel mai valoros monument de artă medievală din Transilvania", îmbinând forme ale romanicului târziu cu unele ale goticului). [...] **Biserica Neagră din Braşov** (1384-1477) constituie un exemplu de construcţie gotică influenţată de arhitectura contemporană din Slovacia; **biserica evanghelică din Sibiu** (sec. XIV-XV), dar mai ales **catedrala Sf. Mihail din Cluj** (1394-c.1450) precum şi **biserica „din deal" din Sighişoara** (1345-1515) ilustrează şi ele cu precădere epoca târzie a Goticului central-european prin formula spaţială de tip „hallenkirche", prin utilizarea unor bolţi sprijinite pe nervuri, ca şi prin marile deschideri ale golurilor ferestrelor si decoraţia de piatră care le încadrează. Totuşi se păstrează anumite trăsături specifice Romanicului – marea grosime a zidurilor exterioare şi prezenţa contraforţilor alipiţi acestora, absenţa arcelor butante. Rezultă de aici un volum masiv, impresie accentuată şi de includerea întregului spaţiu sub un singur acoperiş" (Brătuleanu 2003: 56). Hiperonimul BISERICĂ, prezintă următoarele sintagme hiponimice: BISERICĂ ROMANICĂ, BISERICĂ EVANGHELICĂ, BISERICĂ

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

HALĂ-„HALLENKIRCHE”, sintagme survenite ca urmare a evoluţiei terminologice şi a actualizării permanente a sensurilor ce decurg din modificările semantice apărute în timp, din extinderea termenilor dincolo de aria de specializare strictă. Rezultă că terminologia arhitecturii este caracterizată de flexibilitate şi actualizare permanentă.

Analiza textului arată o consistenţă terminologică în cadrul unei „familii” conceptuale strict specifică discursului ştiinţific. Prezentarea este neutră, fără exprimări metaforice, bazată pe definiţii şi caracterizări obiective. Cvasisinonimia dintre termenii BISERICĂ şi CATEDRALĂ, afectează identificarea unui termen – vedetă (Bertaccini şi Mateucci 2006: 325). Nivelul ştiinţific ce caracterizează acest text, presupune faptul ca emiţătorul (autorul) este un foarte bun cunoscător al domeniului la care se face referinţă. Comunicarea de tip ştiinţific presupune utilizarea unui cod închis, accesibil (teoretic) în mod exclusiv specialiştilor.

În continuare vom urmări actualizarea termenilor în alt tip de discurs, cel al textelor din presa de circulaţie relativ largă (v. la Surse). Se va urmări în ce măsură aceste texte se caracterizează printr-un nivel de specializare similar cu cel analizat anterior şi în ce măsură se poate constata o dinamică sub aspectul frecvenţei, al valorilor conceptual-semantice şi al relaţiilor cu termeni înrudiţi, condiţionate strict de evoluţia factorilor extralingvistici. Nivelul de largă circulaţie se adresează persoanelor neinstruite într-un domeniu tehnic sau ştiinţific, care beneficiază prin intermediul mass-media de informaţii, dintr-un domeniu sau mai multe.

„**Biserica Ortodoxă Română** transformă un proiect prestigios şi vechi în realitate, prin construirea **Catedralei Mântuirii Neamului**, în pofida criticilor şi a semnelor de întrebare ridicate de un lăcaş de cult ce îşi propune să depăşească în grandoare Casa Poporului, comentează agenţia germană DPA.

Atunci când va fi finalizată, noua catedrală cu o înălţime de 125 de metri se va ridica deasupra Palatului Parlamentului, construit între 1965 şi 1989 de fostul dictator Nicolae Ceauşescu.

Lucrările la fundaţia catedralei au început în urmă cu un an şi ar urma să se încheie în 2015. *Clădirea* va putea primi până la 5.000 de oameni în timpul slujbelor şi va avea două săli pentru diverse evenimente cu o capacitate de 1.000 de persoane fiecare.

Catedrala va include şi cantine pentru săraci, iar *clădirea* va fi deservită de 14 lifturi. În complex vor exista şi două centre de cazare a pelerinilor, un centru cultural şi unul social. Parcarea va avea capacitatea de 700 de locuri.

Respingând acuzaţiile de aroganţă, **Patriarhia** susţine că actuala **Catedrală Mitropolitană Bucureşti**, construită în 1656, este prea mică, iar **Catedrala Mântuirii Neamului** este „o necesitate liturgică şi publică…” (România Liberă 2011/ 396).

Se observă utilizarea „relaxată” a termenilor, folosirea unor concepte cu anumite componente semantice considerate drept distincte ori uşor inteligibile în raport cu altele care descriu un cod eminamente închis. Termenul BISERICĂ apare cu sensul de „*comunitate religioasă de acelaşi cult*” - BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, sens omonim cu cel de „*clădire destinată celebrării unui cult creştin.”* Se remarcă polisemia internă cu o legătură evidentă între sensuri.

Analiza contextuală a polisemiei poate contribui la diferenţierea/ dezambiguizarea semantică. Aceasta se impune mai ales prin faptul că unii termeni, în combinaţii libere, ajung să desemneze concepte noi, fapt motivat de dinamica cunoaşterii. Identificarea semantică prin

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

context este necesară şi pentru sensurile de bază, inclusiv în cazul unor termeni foarte importanţi, precum termenul CLĂDIRE, utilizat în textul nostru cu sensul concret de *„construcţie înălţată la suprafaţa pământului şi care serveşte la adăpostirea unor oameni, unor animale, unor obiecte şi instalaţii etc.”* (DEX 1998).

În ceea ce priveşte termenul CATEDRALĂ, se constată determinarea sintagmatică, a tipurilor sale, sintagme care suplinesc interpretarea specializată: CATEDRALĂ MITROPOLITANĂ, CATEDRALA MÂNTUIRII NEAMULUI.

Utilizarea precisă, lipsită de echivoc, a anumitor unităţi terminologice ale căror concepte sunt strict specializate, este redată de cel de-al doilea text de presă. Între lexicul comun şi cel specializat se constată existenţa unei relaţii de interdependenţă, care se manifestă la nivelul ştiinţelor caracterizate de difuzare largă. Această relaţie este determinată de interesul publicului larg nespecializat pentru informaţii exprimate cu ajutorul unităţilor lexicale specifice unor domenii şi de dorinţa de divulgare a unor aspecte aparţinând cunoaşterii, din partea specialiştilor.

„Reprezentanţii organizaţiei care s-a ocupat de construcţia şi întreţinerea **Domului din Milano** au iniţiat o campanie de strângere de fonduri pentru salvarea celebrei *catedrale*, prin care cei care vor să doneze între 10 şi 100 de euro pot adopta câte un *gargui* (*jgheab sau burlan scurt pentru scurgerea apei de ploaie, bogat ornamentat, adesea cu figuri*). [...] Proiectul presupune adoptarea simbolică a unuia dintre cele 137 de *garguie* ale **Domului din Milano**, contra unei donaţii cu o valoare cuprinsă între 10 şi 100 de euro” (ziare.com 2012/16 noiembrie).

Unele sinonimii dezvoltate, se bazează pe dorinţa unei comunicări diversificate, care să evite repetiţiile. Este confirmată sinonimia stabilită de dicţionar a termenului DOM care desemnează *„o catedrală impunătoare, de obicei biserică principală a unui oraş”* (DEX 1998).

În cazul termenului JGHEAB, relaţia de sinonimie este refăcută prin etimonul străin, GARGUI. Ambii termeni sunt prezenţi în dicţionarele de specialitate. Se observă interdependenţa dintre terminologia arhitecturii şi lexicul comun. „Interesul mai larg pentru lexicul specializat (LS) îl pune într-o relaţie directă cu lexicul comun (LC), extinderea lui dincolo de domeniul strict al specialiştilor determină migrarea multor termeni în limba comună. Explicaţia dată are în vedere rolul sporit al ştiinţei şi tehnicii în societăţile moderne (Cabré 2000: 23), care determină o apropiere mai mare între cunoaşterea ştiinţifică şi cea obişnuită” (Bidu-Vrănceanu 2010: 11). Lexicul din domeniul arhitecturii, este influenţat de evoluţia societăţii care solicită şi îşi imprimă dorinţa sporită de cunoaştere plurivalentă cu riscurile (ştiinţifice, sociale şi lingvistice) ce rezultă din diversitatea cunoştinţelor însuşite.

Analiza întreprinsă arată că analiza lingvistică complexă, în corelaţia datelor paradigmatice şi sintagmatice, confruntate cu informaţiile specializate aduce o descriere obiectivă şi complexă a terminologiei arhitecturii. *Variaţia terminologică* în textele actuale este condiţionată, în primul rând de evoluţia societăţilor şi a evenimentelor extralingvistice, iar presa de largă circulaţie este silită să reflecte dinamica modificărilor care se produc sub ochii noştri şi nu sunt încă reflectate în textele strict ştiinţifice, dat fiind că acestea se elaborează mai greu. Determinarea strictă din punct de vedere extralingvistic are drept consecinţă utilizarea mult mai riguroasă a termenilor, cu definiţii şi relaţii interconceptuale manifestate la nivelul densităţii terminologice destul de mari în texte cu o circulaţie mai largă.

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

Aceste caracteristici specializate ale textelor analizate cresc importanţa lor pentru limbajul specializat, tocmai pentru că reflectă dinamica semantică în termeni adecvaţi. Se remarcă, în primul rând, contextele care nu se diferenţiază de cele ştiinţifice prin caracteristicile obiective privitoare la realităţile noi. Există însă şi contexte fireşti pentru o presă care poate interesa şi nespecialiştii şi care se apropie de texte de vulgarizare ştiinţifică prin disoluţia termenilor specializaţi.

În concluziile anterioare rezultă că aspectele semnalate şi analizate arată că relaţia dintre diferitele tipuri de texte şi dintre acestea şi dicţionare este relevantă pentru a înregistra noi interpretări specializate. Textele foarte actuale sunt astfel o sursă foarte importantă, de care trebuie să ţinem seama, cu consecinţe asupra interpretării conceptual – semantice dinamice în terminologia arhitecturii.

Referinţe bibliografice

Béjoint, Henri şi Thoiron, Philippe, 2000 – *Le sens en terminologie,* Presses Universitaires de Lyon, Lyon.

Bertaccini, Franco şi Matteuci, Alessandra, 2006 - „La terminologie d'entreprise et ses contextes d'usage", în *Mots...*, p. 317-327.

Bertels, Ann, 2006 - „Les spécificités en contextes: comment étudier la polysémie", în *Mots,...*, p. 371-381.

Bidu-Vrănceanu, Angela, coord. 2000 – *Lexic comun, lexic specializat,* Editura Universităţii din Bucureşti.

Bidu-Vrănceanu, Angela 2007- *Lexic specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Editura Universităţii din Bucureşti.

Cabré, Maria Teresa, 1991, „Terminologie ou terminologies? Spécialité linguistique ou domaine interdisciplinaire?", în *Meta*, XXXV, nr. 1.

Cabré, Maria Teresa, 2000, „Sur la représentation mentale: bases pour une tentative de modélisation", în H. Bejoint şi Ph. Thoiron, p. 20 ş.u.

Contente, Madalena, 2006, „Termes et textes: la construction du sens dans la terminologie médicale", în *Mots,...*, p. 453-467.

Costa, Rute, 2006 – „Texte, terme et contexte", în *Mots,...*, p.79-89.

Desmet, Isabel, 2006, „Variabilité et variation en terminologie et langues spécialisées: discours, textes et contextes" , în *Mots,...*, p. 235-249.

Lino, Teresa, 2006, „Contextes et néologie terminologique dans le domaine médical", în *Mots,...*, p. 509-515.

Mejri, Soumaya, 2006, „La terminologie de sciences de gestion en contexte: terme ou mot?" , în *Mots,...*, p. 699-709.

Mots,..., 2006, *Mots, termes et contextes*, Actes des septièmes Journées scientifiques du réseau *Lexicologie, terminologie, traduction*, sous la direction des Daniel Blampain, Philippe Thoiron, Marc Van Campenhoudt, Editions des archives contemporaines, Paris, 2006.

Said, Mosbah, 2006 – „Le stéréotype, du mot au concept: saicies á travers les contextes", în *Mots,...*, p.651-661.

Temmerman, R., Kerremans Koen, Vanderwort, V., 2006 – „La terminographie en contexte(s)", în *Mots,...*, p.429-441.

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)

Van gehuchten, Lieve, 2006 – „L'unité phraséologique en didactique des langues etrangères de spécialité: le cas du discours économique d'entreprise en espagnol", în *Mots,...*, p.673 ş.u.

Dicţionare

DEX – *Dicţionar explicativ al limbii române*, ediţia a 2-a, coord. Ion Coteanu şi Lucreţia Mareş, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.
DEXI – *Dicţionarul explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Editura Arc & Gunivas, Italia, 2007.
Dicţionar de artă, coord. Mircea Popescu, Editura Meridiane, Bucureşti,1995.
Dicţionar politehnic, coord. Ţiţeica, Radu, Editura Tehnică, Bucureşti, 1967.
Lexicon de construcţii şi arhitectură, coord. Bălan, Ştefan; Mihăilescu Şt. Nicolae, Editura Crişana, 1985.

Surse

Brătuleanu, Anca, 2002 – *Istoria arhitecturii în România, Note de curs.* Universitatea de Arhitectură şi Urbanism „Ion Mincu", Bucureşti.
Sandu Tomaşevschi, Anca, 2003 – *Elemente de arhitectură*, Ecas, Bucureşti.
România Liberă, nr. 396, 2011
Ziare.com, 16 noiembrie, 2012

BDD-V481 © 2013 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:55:04 UTC)